

Lời Mở Đầu

Mục đích của việc lưu trữ các hình ảnh và tài liệu về nền TƯ PHÁP VIỆT NAM từ năm 1954 đến 1975 là để ghi lại những nét đặc thù của một tổ chức pháp lý được hình thành trong những điều kiện chính trị, xã hội, giáo dục, văn hóa, kinh tế, tài chính vô cùng khó khăn của Việt Nam lúc bấy giờ. Các Giáo sư Luật, các Thẩm Phán, các Luật sư Việt Nam trong thời kỳ này đã đóng một vai trò rất quan trọng trong việc xây dựng và bảo tồn một nền tư pháp tuy còn trong thời kỳ phôi thai nhưng không kém phần văn minh, nhân bản nếu so sánh với những hệ thống pháp lý tại nhiều quốc gia tân tiến, giàu có, tiên bộ, ổn định hơn trên thế giới.

Sau khi phe trục Đức Ý Nhật bị đánh bại bởi phe Đồng Minh Anh Pháp Mỹ Hoa, nước Pháp muốn quay lại đất nền bảo hộ ở Đông Dương trong đó có Việt Nam nhưng gặp phải sự chống đối mạnh mẽ của dân bản xứ, năm 1949 Pháp buộc phải công nhận nền độc lập của Quốc Gia Việt Nam dưới sự lãnh đạo của Quốc Trưởng Bảo Đại để có chính nghĩa đương đầu với phong trào Việt Minh được Cộng Sản Quốc Tế Nga Tàu hỗ trợ rất mạnh lúc ấy.

Đến 1954 thì qua Hiệp Định Geneve Việt Nam bị chia làm hai lấy vĩ tuyến 17 làm ranh giới, phía Bắc do Cộng Sản cai trị, phía Nam thuộc phe Quốc Gia. Miền Nam trở thành Việt Nam Cộng Hòa dưới sự lãnh đạo của Tổng Thống dân cử Ngô Đình Diệm theo thể chế Cộng Hòa

Tam Quyền Phân lập được thiết định bởi HIẾN PHÁP VIỆT NAM CỘNG HÒA. Tuy chưa có tổ chức Tối Cao Pháp Viện để nắm Quyền Tư Pháp nhưng có Viện Bảo Hiến để kiểm soát và điều chỉnh những việc làm trái với Hiến Pháp của ba quyền Hành Pháp, Lập Pháp và Tư Pháp. Các Thẩm Phán xử án và Công Tố do Bộ Tư Pháp quản lý và điều động nhưng trong thiên chức thi hành nhiệm vụ THỰC THI CÔNG LÝ, các thẩm phán xử án và công tố hoàn toàn được tự do quyết định theo lương tâm của mình và luôn luôn được cảnh giác là khi CHÍNH TRỊ BƯỚC VÀO PHÁP ĐÌNH THÌ CÔNG LÝ ĐI RA. Các Thẩm Phán Công Tố, tuy bị ràng buộc bởi mệnh lệnh của thượng cấp, nhưng cũng luôn luôn nhớ câu NGỒI BÚT THÌ RÀNG BUỘC NHƯNG LỜI NÓI ĐƯỢC TỰ DO /La plume est serve mais la parole est libre. Tức là lúc ngồi ghế công tố, Thẩm Phán hòa toàn được nói theo lương tâm của mình chứ không theo chỉ thị của thượng cấp. Với thiên chức cân cân này mục, các Thẩm Phán Xử Án hay Công Tố luôn luôn nắm long câu nhắc nhở của người xưa :

HỮU NHẤT NGÔN NHI THƯƠNG THIÊN ĐỊA CHI HÒA-HỮU NHẤT SỰ
NHI TÁNG CHUNG THÂN CHI PHÚC , nghĩa là MỘT CÂU NÓI CÓ THỂ
LÀM THƯƠNG TÔN ĐẾN HÒA KHÍ CỦA TRỜI ĐẤT-MỘT VIỆC LÀM CÓ
THỂ CHÔN VUI HẠNH PHÚC MỘT ĐỜI NGƯỜI. Nên lúc nào cũng nhớ:

VIỆC VĂN ÁN PHẢI QUAN HOÀI
MỘT CÂU NẶNG NHE MUÔN ĐỜI OAN KHIÊN

Ngay khi nắm chính quyền, Tổng Thống Ngô Đình Diệm đã thành lập ngay một tòa án tại tỉnh Quảng Ngãi khi Chính Quyền Quốc Gia tiếp thu của Việt Minh để chứng tỏ từ nay người dân sẽ sống dưới sự bảo vệ của luật pháp tôn trọng quyền con người. Lần lượt các vị Thẩm Phán Vũ Tuấn San, Trần Tấn Thái, Ngô Bút đã được cử đến làm Chánh Án Quảng Ngãi thực thi nền công lý pháp trị của chính quyền Quốc Gia.

Bước sang nền Đệ Nhị Cộng Hòa dưới sự lãnh đạo của Tổng Thống Nguyễn Văn Thiệu, với Hiến Pháp mới 1967, Tối Cao Pháp viện được thiết lập để nắm và điều hành quyền Tư Pháp để Tam Quyền Phân Lập rõ ràng hơn.

Lúc này, các Thẩm phán xử Án thuộc sự quản lý của Tối Cao Pháp Viện VNCH và các Thẩm Phán Công Tố thuộc Bộ Tư Pháp. Để đem lại sự thuận lợi cho dân chúng, Tối Cao Pháp Viện cho thành lập thêm nhiều tòa án mới ở các tỉnh như Quảng Tín, Bình Tuy, Vũng Tàu...và tăng cường số Thẩm Phán để nhân sự đầy đủ hơn.

Không thể quên định chế Luật Sư Đoàn thuộc quản hạt hai Tòa Thượng Thẩm Sài Gòn và Huế giúp những người yếu thế tư tin hơn khi đứng trước vành móng ngựa. Các định chế Thừa Phát Lại, Chương Khế...cũng giúp hệ thống Tư Pháp hoạt động rất hữu hiệu. Hệ thống Quân Pháp cũng được tổ chức rất hệ thống với các Thẩm Phán Quân Pháp thường là các luật sư , các sinh viên tốt nghiệp Trường Luật vào quân đội theo lệnh động viên.

Chỉ vồn vẹn hơn hai mươi năm, Việt Nam Cộng Hòa đã thiết lập được một nền dân chủ, tuy chưa hoàn hảo, nhưng đã tạo được một hình ảnh mẫu mực ở khu vực Đông Nam Á và thế giới, có tiếng nói uy tín ở Liên Hợp Quốc trong vai trò Quan Sát Viên. Một nền Cộng Hòa Pháp Trị, tôn trọng nhân quyền , thượng tôn luật pháp,và không ai đứng trên luật pháp. Nếu có đôi tượng so sánh, sẽ rất tự hào và hãnh diện. Các văn kiện về một thời Việt Nam Cộng Hòa chắc chắn còn rất đầy đủ ở Thư Viện Quốc Hội Hoa Kỳ/ Congress Library, nay Hội Ái Hữu Luật Khoa Việt Nam cũng xin góp thêm ít tư liệu sưu tập được đóng góp vào kho tàng này để các thế hệ sau muốn tìm hiểu sẽ dễ dàng hơn nữa.

Trân trọng,
TP Lê Thế Hiển

ÁI HỮU LUẬT KHOA VIỆT NAM/ CALIFORNIA.
JULY/2022